



Het Oude Noorden: speeddaten met de afvaldienst



Het Oude Noorden in Rotterdam is een probleemwijk avant-la-lettre. Sinds jaar en dag zijn er initiatieven en projecten om de wijk te verbeteren, zoveel zelfs dat niemand meer precies weet hoeveel. ‘Er is een macabere vorm van arbeidsdeling en specialisatie ontstaan.’

Burgers verwachten van de overheid ‘dat ze zich actief bemoeit met ons welbevinden en waakt over de normen en waarden, zelfs ook over de opvoeding van onze kinderen.’ Aldus een bericht in de *Staatscourant* van woensdag 12 september. Het Sociaal en Cultureel Planbureau deed onderzoek naar *De Sociale Staat van Nederland* en kwam tot de conclusie dat de burger wil dat de overheid de touwtjes strakker in handen houdt.

De deelgemeente Rotterdam Noord heeft dat goed gevoeld. In haar bestuursvisie voor de komende jaren gaat het over een overheid die ‘corrigerend optreedt bij maatschappelijk ongewenst gedrag’, die wil werken aan een ‘eensluitend pedagogisch klimaat thuis, op school en op straat’, die van burgers een actieve bijdrage verwacht aan de leefbaarheid van de buurt en die een ‘veiligheidsmodel’ heeft ontworpen dat ‘voor en achter de voordeur’ werkt.

Droomwereld

De belangrijkste problemen in de wijk hebben te maken met jeugd, veiligheid en wonen. Richard Scalzo, portefeuillehouder Jeugd Welzijn en Zorg omschrijft de eigen bestuursvisie als een ‘droomwereld’. ‘Zoals het in deze visie staat, zo zouden wij het graag willen in de wijk’, zegt hij. ‘Ik zou bijvoorbeeld graag willen dat kinderen thuis, op school en op straat op dezelfde manier worden aangesproken. Ik zou ook willen dat mensen elkaar en elkaars kinderen op slecht gedrag aanspreken.’ Deelraadsvoorzitter Harlow Brammerloo heeft het over ‘de wijk heroveren’. Brammerloo: ‘Vier jaar geleden waren we de controle op de openbare ruimte kwijt. Er was geen regie. Nu zijn we bezig met een inhaalslag.’

In het Oude Noorden, een probleemwijk

avant-la-lettre, bestaan sinds jaar en dag initiatieven en projecten om de wijk te verbeteren. Het zijn er zoveel dat niemand meer precies weet hoeveel. ‘Het Vig, wat is dat ook alweer?’, vraagt Brammerloo (vroegtijdige interventie in gezinnen - red.). Om er direct aan toe te voegen: ‘Er moeten niet steeds nieuwe dingen verzonnen worden en nieuwe organisaties in het leven geroepen. Wat er is, moet goed op elkaar worden afgestemd. Er is een macabere vorm van arbeidsdeling en specialisatie ontstaan. Iedereen doet wat, niemand weet precies wie waar mee bezig is en als er iets mis gaat, is niemand verantwoordelijk. Daar wil ik van af.’

En ook de burgers lijken daar dus van af te willen. Ze willen een overheid die stuurt. De burgers mogen dan hooggespannen verwachtingen hebben van de overheid, de bestuurders willen ook wel iets van de burger: actieve participatie. Scalzo: ‘Wij willen dat mensen zich verantwoordelijk voelen voor hun leefomgeving en dat ze meedenken over hun wijk.’ In de Bestuursvisie spreken de bestuurders over een einde aan de vrijblijvendheid. In ruil daarvoor krijgt burgers meer inspraak in de wijk, bijvoorbeeld via participatie-avonden en buurttafels.

De buurttafel

Het is woensdagavond. In buurtcentrum Het Klooster zijn zo’n veertig wijkbewoners verzameld om met een kop koffie aan tafel te zitten met de lokale overheden. Het is weer Buurttafel, een initiatief van de deelgemeente, waar bewoners kunnen *speeddaten* met de afvaldienst, gemeentewerken, jeugdzorg en andere organisaties. Rinke Lookermans woont al 25 jaar in het Zwaanhal in het Oude Noorden en heeft de wijk flink zien veranderen. Hij klaagt vanavond vooral over vogelpoep op zijn auto. ‘Omdat onze islamitische





wijkbewoners vanuit hun geloof hun brood niet mogen weggoien, gooien ze het op straat. Daar komen natuurlijk vogels op af.' Vorig jaar had Lookermans nog heel andere problemen, met een drugsdealer en een hennepkwekerij. 'Dat soort overlast wordt minder de laatste tijd, zegt de wijkbewoner tevreden. 'Nu die vogels nog.' De aanwezige milieu-inspecteur Rikki Ghomriche van de Stadstoezicht belooft een broodcontainer te plaatsen. Aan tafel van wijkagent Dave Boogert zijn de klachten meestal van iets zwaardere aard, meer richting criminaliteit en jongerenoverlast. Vanavond zit er een nieuwe bewoonster, die graag meer wil weten over het Oude Noorden. Boogert geeft haar een positief beeld van de wijk. Is het Oude Noorden dan geen probleemwijk meer? 'Er zijn zeker de nodige problemen', aldus Boogert, die nu twee jaar de wijkagent is. 'Zeker met jeugd. Toch heb ik het gevoel dat het beter gaat. Ik heb de afgelopen dertien weken maar één klacht gehad over drugs.'

Verloedering

En dat was nog niet zo heel lang geleden anders. Het Oude Noorden, net iets noordelijk gelegen van het Rotterdamse Centraal Station, stond bijna synoniem aan leegstaande huizen, drugspanden, criminaliteit en overlast van rondhangende jongeren. Die verloedering is nu grotendeels verdwenen. Gebleven is wel een aantal problemen, waaraan de deelgemeente hard werkt. Groepen jongeren op de pleintjes zorgen nog steeds voor overlast, de werkloosheid in de wijk is met 11% twee keer het landelijk gemiddelde en begin dit jaar zakte de veiligheidsindex weer naar 4,1 (op een schaal van 10), waardoor de wijk voorlopig niet van het etiket probleemwijk afkomt.

Al struinend door de wijk zie je weinig terug van de naargeestige cijfers en het beeld dat door de media wordt neergezet. De Zwart Janstraat, zo mooi omgedoopt tot Noorderboulevard, is een levendige straat, waar klas-sieke winkels als Zeeman en Kruidvat worden afgewisseld door multiculturele winkeltjes. De Noorderboulevard is een goed voorbeeld van de torenhoge ambities die de deelgemeente Noord voor ogen heeft met de wijk.

Heroveren

'Als je de wijk nu vergelijkt met vier jaar geleden is het flink veranderd', vertelt Brammerloo. 'We zijn de wijk nu aan het heroveren op dingen als illegale bewoners, drugs, onduidelijke panden en overlast van jongeren.' Het valt inderdaad op dat er in het Oude Noorden veel wordt opgeknapt en gerenoveerd. 'We willen de wijk schoon en heel. En aantrekkelijk,' vertelt Brammerloo. 'Wat daar volgens ons ook bij hoort is een diverser aanbod van winkels, zoals een smaakvolle bistro naast een Turkse reiswinkel.' Ondanks al het moois zie je in de wijk ook nog veel dichtgetimmerde panden die wachten op sloop of renovatie. Tijdens de buurttafel klagen bewoners over de armoedige aanblik die dat geeft en over de overlast van bijvoorbeeld krakers in die panden. Sommige leegstaande panden zijn beschilderd of behangen met foto's, maar dat is uitzondering. Op sommige plaatsen waar sloop en bouw in volle gang zijn, staan levensgrote, kleurrijke schilderijen van rozen of pandaberen.

Het gemengde beeld van 'mooi' en 'lelijk' is in de hele wijk terug te vinden. In het Oude Noorden valt nog genoeg te doen, dat is duidelijk.

*Tekst: Helene Hauser, Pieter Verbeek
Foto's: David Rozing*



Het probleemgezin

De problemen met Leila begonnen vorig jaar in februari. Ze was toen dertien jaar. Ze ging met verkeerde vriendinnen om, zegt Farrida, haar moeder. Farrida is 38 jaar en is in 1996 van Marokko naar Nederland gekomen. Ze woont in het Oude Noorden in Rotterdam met haar vijf kinderen; Leila is de oudste. De jongste is vijf jaar, een gehandicapte jongen die elke dag naar het speciaal onderwijs gaat en die ze elke dag de trap naar haar voordeur op- en afdraagt. Farrida heeft geen man, die is in 2003 bij haar weggegaan.



Leila is in oktober vorig jaar uit huis geplaatst, na ingrijpen van jeugdzorg, op bevel van de rechter. Zij verblijft nu in de Justitiële Jeugdinstelling in Sassenheim. Daar komen ook jongeren terecht met gedragsproblemen die een ondertoezichtstelling of een uithuisplaatsing hebben gekregen. Tot die laatste categorie behoort Leila. 'Ze spijbelde van school,' zegt Farrida.

Farrida ging naar de politie, vroeg om hulp en kreeg het niet. Toen ze het wél kreeg, was het volgens Farrida te laat. 'Ik wilde niet dat

iemand van onze problemen wist. Nu is het overall bekend. Bij ons is dit een schande.'

Farrida woont sinds twee jaar in het Oude Noorden. Ze moest weg uit Crooswijk, een wijk die grenst aan het Oude Noorden, omdat daar gesloopt en gerenoveerd wordt. Haar nieuwe huis vindt ze fijn, op de trappen na. Maar ze weet niet waar ze terecht kan om te zorgen dat ze een benedenwoning krijgt. Farrida is niet tevreden over de buurt waar ze woont. 'Er wonen hier te veel Marokkanen,' zegt ze. 'Dat is niet goed voor mijn kinderen'.

Ondanks haar problemen wil Farrida eigenlijk geen bemoeienis meer met haar gezin. Ze zou wel graag meer hulp willen met praktische dingen en meer geld. Ze moet elke maand 150 euro bijdragen aan het verblijf van Leila in Sassenheim. Elk jaar betaalt ze per kind 188 euro voor de verlenging van de verblijfsvergunning. Farrida huult veel, zegt ze. Toch vindt ze haar leven niet zwaar. 'Want Allah....,' zegt ze terwijl ze naar boven kijkt.

De namen van dit gezin zijn verzonnen.

De Hollandse viswinkel

Er zijn dorades voor Marokkanen, er ligt tilapia voor Kaapverdianen en bakkeljouw voor Surinamers. Een kleine greep uit het assortiment van de eens oer-Rotterdamse viswinkel Selier in het Oude Noorden. Henk en Hermien Ottel  hebben de winkel al veertig jaar. Vroeger verkochten ze sprout, zure leverworst en rolmopsen, maar daar is nu geen vraag meer naar. Wel naar haring, maar dan zonder ui.

Henk en Hermien zagen hun buurt langzaam veranderen. Hermien: 'Rond 1980 woonden er op een portiek van zes huizen twee buitenlanders. Nu is de hele straat eigenlijk buitenlands.' Als laatste 'Hollandse' winkel zijn ze nog over van de oude garde. 'De rest heeft de handdoek in de ring gegooid,' zegt Hermien. 'Dat begrijp ik niet. Wij hebben onze winkel aangepast aan het publiek dat hier komt. Buitenlanders zijn toch ook gewoon mensen en klanten? Wij hebben goed contact met ze.' Volgens Hermien eten buitenlanders veel

meer vis dan Nederlanders en ook veel meer soorten vis. 'Als wij in de dierentuin naar vissen kijken, zeggen we: o, die is mooi. Kaapverdianen zeggen: o, die is lekker.'

De viswinkel krijgt veel aandacht en bezoek van overheidsfunctionarissen. Niet omdat er problemen zijn, maar omdat ze een voorbeeld zijn voor anderen. In de zaak hangen foto's van burge-



meester Ivo Opstelten en minister Ella Vogelaar die de viswinkel bezoeken. Henk heeft niet het gevoel dat zijn zaak in een probleemwijk staat. 'Er gebeurt hier nooit iets,' zegt hij, 'maar ik moet erbij zeggen dat wij hier 's avonds niet zijn.' Henk is 65 jaar, maar denkt nog niet aan stoppen. 'Integendeel. We zijn juist aan het uitbreiden. We krijgen een winkel met zitjes. Buitenlanders houden ervan om een visje in de zaak te eten.'



De Stadsmarinier

Onlangs was Marcel Dela Haije, stadsmarinier in het Oude Noorden in Rotterdam, op bezoek bij een gezin. Hun wc werkte niet, de douche niet, de cv-ketel niet. De melding die hij had gekregen van de bewoners ging niet over apparaten die niet werken, maar over een conflict met de huisbaas. Die wilde niet dat een nichtje van de bewoners daar in huis zou komen wonen. Dela Haije: 'Daar ga ik niet over, dat is een zaak van de verhuurder, maar ik heb toen wel meteen een medewerker van het "lokaal zorgnetwerk" ingeschakeld, zodat de bewoners sociale en psychische hulp krijgen.'

De stadsmarinier is in 2003 in het leven geroepen als aanspreekpunt voor Rotterdammers die iets willen melden inzake de openbare orde. Er zijn er in totaal twaalf. Dela Haije: 'Burgers kunnen mij melden wat er niet goed gaat. Overheidsdiensten die niet goed hun werk doen; kapotte straatverlichting; burenoverlast; drugs-overlast; overlast van jeugd. Ik zoek dan uit wat er precies aan de hand is en los het op. Ik schakel bijvoorbeeld de politie in, of een interventieteam dat gaat kijken bij mensen thuis, of stadstoezicht of een woningcorporatie. Na een week of twee neem ik contact op om te kijken of het probleem is opgelost of goed wordt aangepakt.'

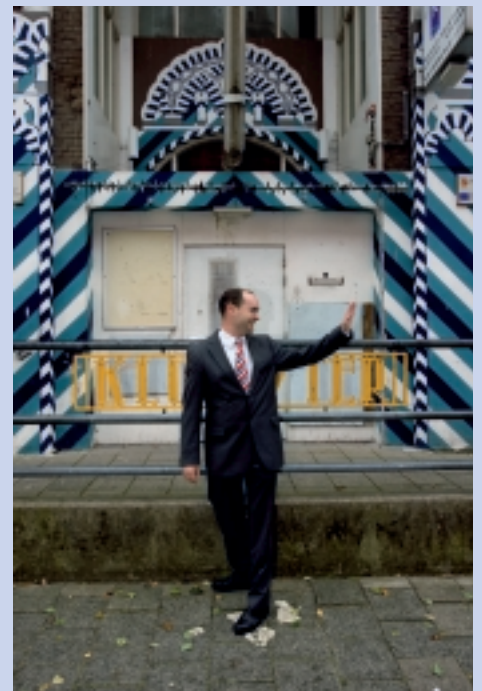
De eerste taak van de stadsmarinier is de veiligheid op straat aanpakken, maar vervolgens ook die achter de voordeur. Dela Haije: 'Uiteindelijk wil ik het gedrag van bewoners beïnvloeden. Ik wil dat mensen

nadenken over hun rol van kostwinner, opvoeder en buurtbewoner.'

De gemeente Rotterdam doet er veel aan om haar burgers in het gareel te krijgen (zie ook de column van René Diekstra elders in deze special). Maar toch gaat er volgens Dela Haije veel mis: 'Er zijn in het jeugdbeleid eigenlijk vier terreinen waarop het beter kan. Ten eerste moet de informatievoorziening beter; ook is er betere regie nodig op de samenwerking tussen verschillende organisaties, ten derde is er meer drang en dwang nodig, zoals het middel van de uithuisplaatsing en ten slotte moeten we werken aan het besef bij sommige ouders dat hun gedrag van invloed is op hun kinderen. Sommige ouders moeten zelf worden opgevoed.'

Opvoeden is nog een hele kunst, vindt Dela Haije, en als ouders die rol niet naar behoren invullen is het goed dat de overheid zich meer met de opvoeder bemoeit. Dela Haije: 'Het is nog een taboe, maar in probleemwijken wonen mensen die geestelijk niet rijk bedeed zijn. Er zijn mensen die niet blijken te kunnen opvoeden, maar die wel vijf kinderen hebben.'

In het Oude Noorden zijn veel initiatieven die ervoor moeten zorgen dat de wijk en de bewoners het beter krijgen. 'Maar,' zegt Dela Haije, 'burgers vinden hun weg niet meer in deze jungle. Ik probeer heel bereikbaar te zijn. Iedereen kan mijn mobiele



nummer krijgen en mijn mailadres. Ik reageer altijd snel en zet snel hulp in gang of verwijs naar de juiste instantie. Mijn nieuwste plan is een terugbelkaartje. Iedereen met een publieke functie kan zo'n kaartje geven aan een bewoner en die krijgt dan gegarandeerd binnen 72 uur de juiste persoon aan de telefoon.'





De hangjongeren

'Ze noemen het hier een achterstandswijk en praten vooral over conflicten en problemen. Maar ik ben hier opgegroeid. Iedereen kent elkaar hier. Zo slecht is het niet.' Aan het woord is de zeventienjarige Ali, een van de jongeren van de 'Johan Idagroep', een groepje Marokkaanse jongens dat op het gelijknamige plein rondhangt en dat wordt opgevangen in het nabijgelegen jeugdcentrum Het Klooster. Sommigen van hen zorgen voor de nodige overlast. 'Met al die veiligheidscamera's en politie op straat voelt het wel als een probleemwijk', zegt Ali. Zijn kameraad Mohammed van negentien vult hem aan: 'Ze weten niet wat je hebt gedaan, maar je wordt meteen gezien als hangjongere.' De ongeveer elf jongeren op het Johan Idaplein, met nog een aantal jongens dat eromheen hangt, zijn sinds begin dit jaar benaderd door deelgemeente via een intensieve methode, de Groepsaanpak – Jong Pak je Kans. Kwartiermaker Trees Lamers: 'Een speciaal uitvoeringsteam van professionals op straatniveau, zoals de wijkagent, jongerenwerkers, het opbouwwerk en de corporatie, werkt nauw met elkaar samen om de overlast en criminaliteit van jongeren te verminderen. Iedereen van het team draagt dezelfde duidelijke pedagogische lijn uit en die lijn geldt zowel voor binnen als buiten Het Klooster.'

Een van de onderdelen van de groepsaanpak is dat er zoveel mogelijk informatie wordt verzameld over de individuele jongere uit de groep, en dat alle instanties daarover kunnen beschikken. Die informatie komt bij



voorbeeld van scholen, politie, reclassering. Ook gaat een speciaal team de thuissituatie bekijken. Het komt bijvoorbeeld in het Oude Noorden geregeld voor dat heel grote gezinnen in kleine huizen wonen. Dan is voor die grotere kinderen de straat het enige alternatief als ze ruimte willen voor zichzelf. De informatie die het team verzamelt, gebruikt men om te bekijken of de ambities die een jongere heeft ook bereikbaar zijn en zo ja, hoe dan.

Een van de professionals van Het Klooster is Mounia Mejres. Toen zij in 2002 begon, heerste er geen fijne sfeer rond Het Klooster. Er werden ramen ingegooid en medewerkers mishandeld en geïntimideerd. 'Het was toen een drama. De jongeren hadden het voor het zeggen in de buurt. Personeel werd bespuugd en auto's werden vernield. Maar voor mij was dat juist een motivatie om te blijven', vertelt Mounia. 'De groepsaanpak stelt duidelijke grenzen aan het gedrag van jongeren. Bij agressief gedrag of vernieling

wordt aangifte gedaan. En de regels die gelden in Het Klooster, gelden ook op het plein.'

De jongerenwerkers van Het Klooster helpen de jongens om hun leven op de rails te zetten. Zo was Ali drie maanden geschorst van school. Niemand zocht uit of een school dat eigenlijk wel mag doen. Ook ouders weten niet altijd wat zij moeten doen en hebben vaak weinig invloed op hun zonen. Mede dankzij Mounia heeft Ali nu toch zijn diploma weten te halen. Zijn droom is om later een eigen garage te hebben.

De jongens van het plein krijgen de mogelijkheid om zich van hun goede kant te laten zien. Zo organiseerden de jongeren onlangs een barbecue voor andere jongeren uit de wijk. Dat was een succes. Jongeren die zich positief inzetten worden beloond. Jongeren die zich agressief gedragen en een negatieve invloed op anderen hebben, worden geïsoleerd. Dat lijkt een goed effect te hebben.

De namen van de jongeren zijn verzonden.

